

[Miqësia's Erfaringsprojekt](#)

Miqësia er albansk og betyder *venskab*

De Europæiske Fællesskaber om relationerne til Albanien [1985]

Kontaktadresse: post@miqësia.dk

Version 1.0 - 23.2.2005

Dokumentet er skannet fra en papirudgave og OCR-behandlet. Der kan være enkelte OCR-fortolkningsfejl. Nogle dokumenttekniske detaljer og de efterhængte bilagstabeller er udeladt. BA

De europæiske Fællesskaber

EUROPA-PARLAMENTET

MØDEDOKUMENTER

Udgave på dansk 1985-86

9. oktober 1985 SERIE A DOKUMENT A 2-114/85

BETÆNKNING

udarbejdet for udvalget om eksterne økonomiske forbindelser om de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem EØF og Albanien

Ordfører: Ioannis TZOUNIS

På mødet den 13. november 1984 henviste Europa-Parlamentet forslag til beslutning af FORD om Fællesskabets handelsforbindelser med Albanien (dok. 2-927/84) i overensstemmelse med artikel 47 i forretningsordenen til udvalget om eksterne økonomiske forbindelser.

På mødet den 21. november 1984 vedtog udvalget at udarbejde betænkning og valgte TZOUNIS til ordfører.

Udvalget behandlede udkastet til betænkning på møder den 19. december 1984, den 31. januar 1985, den 26. marts 1985, den 20. maj 1985 og den 25.-26. september 1985. Det vedtog den 26. september 1985 beslutningsforslaget som helhed enstemmigt.

I afstemningen deltog: Dame Shelagh Roberts, formand; Hindley, næstformand; Tzounis, ordfører; Beazley (for Kilby), Blumenfeld (for van Aerssen), de Camaret, Costanzo, Mallet (for Muehlen), Moorhouse, Tove Nielsen (for de Winter), Rossetti (for Galluzzi), van Rooy, Seeler, Toussaint, Wiczorek-Zeul, Zahorka og Zarges.

Betænkningen indgivet den 30. september 1985.

Fristen for at stille ændringsforslag til denne betænkning er angivet i forslaget til dagsorden for den mødeperiode, hvor den skal behandles.

FORSLAG TIL BESLUTNING

om de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem EØF og Albanien

Europa-Parlamentet,

- der henviser til forslag til beslutning af Ford om Fællesskabets handelsforbindelser med Albanien (dok. 2-927/84),

- der henviser til betænkning fra udvalget om eksterne økonomiske forbindelser (dok. A 2-114/85),

A. der konstaterer, de handelsmæssige og økonomiske forbindelser mellem Det europæiske Fællesskab og Albanien er særdeles begrænsede, men har mulighed for at kunne udvikles,

B. der er overbevist om, at en udvikling af disse forbindelser i et særdeles følsomt område af direkte betydning for Fællesskabet ville være til gensidig fordel for Fællesskabet og Albanien og være medvirkende til en stabilisering af situationen i denne del af Balkan,

C. der erkender Albaniens politiske og diplomatiske særstilling,

D. der henviser til muligheden for, at der vil ske en udvikling i dette land,

E. der mener, at en forbedring og en udvikling af de økonomiske og handelsmæssige forbindelser forudsætter en gunstig atmosfære,

1. ønsker, at det i fremtiden bliver muligt at forbedre og udvikle de økonomiske og handelsmæssige forbindelser med Albanien;

2. registrerer med interesse, at Albanien søger nye handelsforbindelser med nogle fællesskabslande;

3. mener, at ethvert forsøg Albanien måtte gøre i den retning, bør støttes af Fællesskabet;

4. håber, at man vil finde metoder og fremgangsmader, der kan fremme det økonomiske og handelsmæssige samarbejde mellem de to parter;

5. mener, at Det europæiske Fællesskab kan spille en positiv og betydningsfuld rolle med hensyn til udviklingen i Albanien;

6. understreger, at det ville bidrage til at skabe en gunstigere atmosfære for udviklingen af samarbejdet med Fællesskabet, hvis Albanien respekterede menneskerettighederne generelt og specielt det talstærke græske mindretals rettigheder, hvis eksistens er

internationalt anerkendt, samt de øvrige mindretals rettigheder, der lever på albansk område;

7. bemærker, at handlinger som dem, der for nylig resulterede i, at fællesskabsborgere blev dræbt af albanske grænsevagter ikke fremmer forbindelserne med Albanien;

8. pålægger sin formand at sende denne beslutning og udvalgets betænkning til Rådet, Kommissionen og medlemsstaternes regeringer.

BEGRUNDELSE

INDLEDNING

De handelsmæssige og økonomiske forbindelser med Albanien har kun begrænset betydning for Fællesskabet. I 1983 udgjorde de kun 0,03% af importen og 0,03% af eksporten. Importen repræsenterede kun 89.281.000 ECU og eksporten 99.170.000 ECU. Disse tal taler for sig selv. Derfor refererer betænkningens titel også i højere grad til de fremtidige muligheder end til de nuværende forhold, og indholdet vedrører især baggrunden for den eksisterende situation.

Fra begyndelsen bør understreges, at ethvert forsøg på at undersøge Albanien udenrigshandel og økonomi som så er forbundet med en meget stor vanskelighed: landets myndigheder er yderst tilbageholdende med at give oplysninger. Til og med 1965 udkom en officiel statistisk årbog. Indtil 1959 manglede den imidlertid enhver henvisning til international handel. Efter 1965 begyndte bogen at udkomme hvert andet år og indeholdt endnu mindre om økonomiske forbindelser med udlandet. I 1972 udkom den for sidste gang. Siden da er der kun ved to lejligheder fra de albanske myndigheders side givet oplysninger om landets udenrigshandel: i 1974 i publikationen "30 års socialistisk Albanien" og i 1979 i publikationen "35 års socialistisk Albanien". Den sidste var endnu ringere end den første. Sidenhen er der med mellemrum fremkommet visse oplysninger, som karakteriseres af manglen på tal. Derfor har vi kun et ret uklart billede af situationen. Albanien er faktisk det mest lukkede land i Europa, selv om det har diplomatisk forbindelse med ca. 100 lande, af hvilke 17 har ambassade i Tirana.

Albanien ligger på Balkan ud til Middelhavet og er 28.748 km² stort. Landets grænse til Jugoslavien og Grækenland er af en længde på 577 km og dets kyststrækning 472 km. I Otrantostrædet er afstanden til Italien kun 75 km. Landets strategiske betydning kan ikke betvivles, hverken som brohoved til Balkan eller som base i Middelhavet. Tidligere har landet gentagne gange spillet begge disse roller. 76,6% af landet er højland og gennemsnitsbeliggenheden over havet er ca. 700 m, omkring det dobbelte af gennemsnittet i Europa.

En smal strimmel langs kysten er det eneste lavland i Albanien. Ca. 40% af landet er dækket af skov. Der eksisterer rige forekomster af krom (mod nordøst nær den jugoslaviske grænse), olie (i områderne Veratio [Berat] og Fieri), jernnikkel (fra Pogradec til dalen ved øvre Shkumbin), kobber (i området ved Mirditia), brunkul (Tirana, Korçe, Tepelene), asfalt og naturgas (Aulon og Fieri). Det betragtelige antal floder er blevet udnyttet til elektricitetsfremstilling.

Befolkningstallet er for indværende næsten 3 mio og stiger med den største hastighed i Europa. Det anslås, at i år 2000 vil der være 4 mio albanere. Befolkningen er den yngste

på vort kontinent (gennemsnitsalderen er 25,7 år). 2/3 af befolkningen bor stadig på landet, et enestående fænomen i Europa. Sondringen af gekere nord for Shkumbin-floden og toskier syd for og bibeholdelsen af disses særegne dialekter eksisterer stadig på trods af regeringens indgriben. Så længe albanerne havde religionsfrihed (indtil 1967), var flertallet muhamedanere. Der var dog også kristne (ca. 30%), de fleste ortodokse, men også en del katolikker. Et talrigt græsk mindretal, der traditionelt har boet i det nordlige Ipirus, som ligger ved grænsen til Grækenland, er stadig udsat for systematisk undertrykkelse (i 1911 anslog de tyrkiske myndigheder tallet til 113.000. I overensstemmelse med det græske konsulat var der før krigen 200-250.000. På grund af manglende oplysninger er det nuværende tal svært at præcisere. De albanske myndigheder anerkender kun 30-40.000 personer, og indskrænker enerådigt mindretallet til kun at eksistere i 2 amter, Gjirokaster og Sarande, selv om det er kendt, at der findes betydelige græske mindretal i andre områder af Albanien).

Albanien var det sidste land på Balkan, der blev befriet fra tyrkerne. Som det mest tilbagestående land i Europa, socialt og økonomisk underudviklet, skete den nationale udvikling langsomt, og landet var ude af stand til at forsvare sin uafhængighed, da fascisternes angreb i april 1939.

Siden slutningen af 2. verdenskrig har den absolutte magt i landet ligget hos et enkelt parti, det albanske kommunistiske parti (i 1948 skiftede det navn til Albanien's arbejderparti), som på sin side var fuldstændig behersket af det samme menneske i mere end fyrre år. Regimets ideologi var stalinismen, og man har indtil i dag fulgt stalinistisk praksis, og har lagt en særlig stalinistisk mentalitet for dagen med hensyn til spørgsmålet om menneskerettigheder, som vort Parlament forståeligt nok er meget følsom overfor. Landet har ført en udenrigspolitik, der har resulteret i den nuværende helt specielle diplomatiske situation.

Magten i Albanien var i mange år i hænderne på en person, som ikke lever mere. I et land hvor det politiske system, den politiske tradition og den geografiske beliggenhed, som Albanien har, er det ikke udelukket, at arvefølgen efter den afdøde leder vil byde på overraskelser, trods den hidtidige normale udvikling. Selv om det er menneskeligt at ønske en positiv udvikling, må eventuelle pludselige kriser ikke udelukkes. Fællesskabet bør opmærksomt følge situationens udvikling og på fornuftig vis udforme en politik, som vil modvirke enhver forstyrrelse af freden og balancen på Balkan.

Albanien er stadig Europas fattigste land. Verdensbanken anslog i 1981 pr. capita-indkomsten til 820 US\$. Den økonomiske udvikling har efter krigen været præget af en række 5-års-planer, som siden 1951 har været meget centralistiske og strenge. Industrialiseringen af landet har været tillagt særlig betydning. Samtidig er det systematisk blevet tilstræbt ikke at røkke ved den demografiske befolkningsfordeling mellem land og by. Siden 1970 har landet været elektrificeret. Hvad landbruget angår, blev jorden i første omgang fordelt mellem landbrugere, men i anden omgang opnåedes der fuldstændig kollektivisering. Selvforsyning med visse varer har været tilstræbt. Den traditionelle majsdyrkning erstattedes af korndyrkning, og det ser ud til, at disse forsøg har ført til positive resultater. Med udvidelsen af de opdyrkede områder, selv i bjergområder, vil forøget landbrugsproduktion imidlertid skabe fremtidige problemer, som landets regering forsøger at imødegå med strukturelle forholdsregler: udvidelse af de statslige bedrifter i modsætning til kooperativerne, formindskelse af de personlige jordlodder fra de hidtidige 3.000 m² til 300 m² osv.

Det anslås, at 61% af den arbejdsdygtige befolkning i 1980 var beskæftiget inden for landbruget, 25% i industrien og 14% i servicesektoren. Af den albanske økonomis udvikling kan den konklusion drages, at partidogmer ofte lå til grund for fremgangsmåderne, og at det albanske folks levestandard påvirkedes negativt af valg, som havde politisk motiv og ideologisk baggrund. Det ser endvidere ud til, at den økonomiske vækst i de senere år er blevet formindsket.

I. EKSTERNE ØKONOMISKE FORBINDELSER OG DEN ALBANSKE UDENRIGSPOLITIK

Især hvad angår Albaniens eksterne økonomiske forbindelser er én iagttagelse af grundlæggende betydning: Siden indførelsen af det kommunistiske styre og indtil 1978, da det kom til et brud mellem Albanien og Kina, var udenrigshandelen direkte afhængig af den udenrigspolitik, der førtes af landets ledelse, som systematisk søgte at opnå en fuldstændig tilnærmelse - fastlåsning var måske et mere præcist ord - af det lille Albanien til et større kommunistisk land, fra hvilket det forventede politisk, diplomatisk, strategisk og økonomisk støtte såvel indadtil som udadtil.

Albaniens temmelig stormfulde brud med de efter hinanden følgende beskyttere og de ideologiske grunde, der fremførtes herfor, eller af den yderst strenge opfattelse af national uafhængighed, som blev gjort gældende, gjorde stort indtryk på offentligheden og de internationale observatører. Det er sandt, at hver beskytter blev afløst af en anden, fjernere og derfor ufarligere, eller i hvert fald mindre farlig. Den virkelige grund til omlægningerne af Albaniens udenrigspolitik bør nok søges i de albanske lederes beslutning om ikke at tillade, at deres magt blev bragt i fare af en eller anden ny politisk linje, fastlagt af lederne i beskytterlandet.

Under alle omstændigheder resulterede Albaniens fuldstændige afhængighed af tre på hinanden følgende beskyttere, Jugoslavien (1944-1948), Sovjetunionen (1948-1961) og Kina (1961-1978) bl.a. i, at den til enhver tid beskyttende magt i særdeles høj grad monopoliserede den albanske udenrigshandel.

Brud med et beskytterland resulterede hver gang i afbrydelse af de økonomiske forbindelser med alvorlige følger for Albaniens økonomiske udvikling (afbrudte udviklingsprogrammer, tekniske rådgiveres hjemrejse, kreditstop). Udenrigshandelen med den tidligere beskytter reduceredes til nul. Tre gange blev præcist det samme handlingsforløb gentaget. Sammen med andre negative følger resulterede bruddene i, at Albanien kom til at stå over for en pludselig udskiftning af den så at sige eneste partner. Vi kan derfor tale om en "politisk" udenrigshandel, eller i det mindste om udenrigshandel, der er enorm følsom over for udenrigspolitik.

Efter 1978 sker en betydningsfuld ændring. Albanien synes ikke at ønske flere beskyttere. Dette kan muligvis forklares med, at ledelsen anser sin position for tilstrækkelig stærk, og landets økonomiske situation på et niveau, der gør, at landet kan handle, som var det autonomt. Endvidere er der ikke flere mulige beskyttere tilbage i den kommunistiske blok. Udenrigshandelen foregår mere afbalanceret og er mere alsidig orienteret end tidligere. Valget af handelspartnere foregår politisk objektivt.

Det vil være gavnligt at undersøge disse to faser i Albaniens eksterne økonomiske forbindelser nærmere.

1. Perioden med eksklusive økonomiske partnere (1944-1978)

A. Forbindelserne med Jugoslavien (1944-1948)

Ved anden verdenskrigs afslutning var den albanske regering, der havde ambitioner om en dybtgående økonomisk og social ændring, på den ene side klar over sin politiske afmagt, og på den anden side klar over de uendelig mange problemer, det fattige og krigshærgede Albanien stod over for. Nødvendigheden af hjælp udefra var tydelig, og ganske naturligt valgtes nabolandet Jugoslavien, især naturligt i betragtning af det jugoslaviske kommunistpartis aktive rolle ved oprettelsen af det albanske søsterparti og i betragtning af, at Sovjetunionen gav sin velsignelse hertil. De problemer, de to lande havde indbyrdes i mellemkrigstiden (grænsestridigheder, Jugoslaviens tendens til at blande sig i interne albanske spørgsmål) blev skubbet til side.

Efter 1944 kom et snævert økonomisk samarbejde i stand mellem de to lande. Det besluttedes, at deres økonomiske programmer skulle koordineres, lek'en ligestilles med dinaren, de to lande bliver gjort til et fælles toldområde, og de gensidige toldafgifter afskaffes. Der foreslås oprettelse af fælles virksomheder med henblik på udnyttelse af råvarer, udenrigshandelen og andre områder. Den økonomiske støtte, Jugoslavien gav Albanien i denne periode, anslås til 33 mio US\$. Fra jugoslavisk side påstås det, at dets finansielle støtte i 1947 repræsenterede 57% af Albaniens indtægter og 48% året efter. Den albanske udenrigshandels udvikling i denne periode kan tilskrives Jugoslaviens rolle:

albansk import, som i 1946 kun repræsenterede 2,05 mio US\$, steg året efter brat til 30,27 mio US\$, hvorimod eksporten, der i 1946 repræsenterede 1,91 mio US\$, kun nåede op på 4,75 mio US\$ i 1947. Det ville ikke være muligt at dække et sådant underskud uden jugoslavisk hjælp

Lige så karakteristisk er det fald, der følger efter forværringen af og siden hen afbrydelsen af forbindelserne med Jugoslavien: importen daler (kun 18,18 mio US\$) i 1948 og falder året efter helt ned til 12,89 mio US\$. Eksporten viser stadig en stigning i 1948 (8,33 mio US\$), men også den falder til 5,82 i 1949.

De begivenheder, som medvirkede til at Jugoslavien fjernede sig fra den sovjetiske lejr, er kendte. Albanien fulgte ikke Jugoslavien, magtkampen blev ikke vundet af Tito-tilhængerne, Enver Hoxha forblev ved magten, Albanien støttede sig udelukkende til Sovjetunionen, forbindelserne til Jugoslavien blev afbrudt, og samhandelen ophørte. Det alliancefrie Jugoslaviens beliggenhed mellem Albanien og den sovjetiske blok hjalp imidlertid den albanske regering i 1961, da den besluttede at indtage et andet standpunkt end Khrustjovs Rusland.

B. Forbindelserne med Sovjetunionen (1948-1961)

Sovjetunionen og dets tilhængere indtog fuldstændig Jugoslaviens plads på det økonomiske og handelsmæssige område. Fra 1948 til 1961 havde disse lande næsten monopol på Albaniens udenrigshandel. I denne periode udgjorde Albaniens handel med COMECON-landene en meget høj procentdel. I 1950 var den 99,94%. I 1952 99,70%. I 1955 99,29%. Disse tal er karakteristiske. I perioden 1950-1961 ligger tallet kun 2 gange under 90%, i årene 1956 (87,71%) og 1957 (86,90%), sikkert på grund af de usikre forhold under afstaliniseringsperioden og urolighederne i Ungarn og Polen, og naturligvis i 1960 (88,68%) og 1961 (75,59%) umiddelbart før bruddet.

Størsteparten af handelen foregår naturligvis med Sovjetunionen. Ofte er andelen over 50%, som i 1951 (57,95%) i 1953 (51,96%), 1958 (54,11%), 1960 (53,89%). I 1961 er tallet nede på 36,05%, sidste år af den albansk-sovjetiske venskabsperiode (det bør huskes, at de to lande afbrød de diplomatiske forbindelser 3. december 1961, og at Albanien trak sig ud af Warszawa-pagten i 1968 efter den russiske invasion af Tjekkoslaviet. Albanien fortsatte som medlem af COMECON, medlemskabet blev dog stillet i bero, da Albanien ikke betalte sit bidrag). Året efter ophørte handelen med Sovjetunionen. De østeuropæiske lande deler resten af handelsandelen, først og fremmest det industrialiserede Tjekkoslaviet. Det er interessant, at handelsforbindelserne med disse lande fortsatte, selv efter afbrydelsen af de diplomatiske, økonomiske og handelsmæssige forbindelser med Sovjetunionen, som uden tvivl gav dette sin velsignelse. Derfor var andelen af Albanians handel med COMECON-landene bortset fra USSR, i 1962 38,09% og fortsatte på dette relativt høje niveau.

I venskabsperioden med Sovjetunionen sås et betragteligt underskud på Albanians udenrigshandel. Problemet blev løst ved hjælp af betydelig økonomisk støtte fra Rusland, en støtte der anslås til ca. 156 mio US\$ for perioden 1947-1961, og desuden ca. 100 mio US\$ i militær og teknisk støtte. De øvrige østeuropæiske lande hjalp også til: de bidrog med ca. 133 mio US\$.

Begivenhederne i Sovjetunionen forud for afbrydelsen af forbindelserne med Albanien, og måden hvorpå bruddet fandt sted, havde alvorlige følger for den albanske økonomi og handel. Den politiske ledelse i Albanien undlod at afstalinisere, og der var intet, der hindrede den i atter at skabe den samme slags forbindelsesnet, denne gang med Kina.

C. Forbindelserne med Kina (1961-1978)

Fra starten havde dette land været blandt Albanians mindre bemærkelsesværdige handelspartnere. I 1955 udgjorde dets andel 2,27%. I 1960 nåede andelen op på 6,98%. Året efter 18,41%. Men efter det albansk-sovjetiske brud steg den brat, og var i 1962 50,03%. Året efter udgjorde den 54,73%. Øjensynlig forblev andelen på nogenlunde dette niveau i de år, venskabet mellem Albanien og Kina varede.

Det blev nu Kina, der finansierede den albanske økonomi og underskuddet på landets udenrigshandel. Informationerne om støttens størrelse er modstridende. Kineserne selv taler om 5 mio US\$ for perioden 1957-1978. Fra vestlig side fastholdtes det imidlertid, at den kinesiske støtte fra 1959 til 1975 højest var på 838 mio US\$.

For tredje gang førte den albanske udenrigspolitik til en ensidig udenrigshandel. Det var dog den sidste, men også den længste periode, måske fordi det fjerntliggende Kina i mindre grad kunne true tingenes tilstand i Albanien. Visse ændringer på den politiske arena i Kina resulterede imidlertid i en frygt for at disse ændringer eventuelt kunne spredes, hvilket igen førte til afslutning på det albansk-kinesiske venskab - atter under påskud af ideologisk renhed.

2. Perioden med en mangesidig albansk udenrigshandel (1978-?)

I 1978 havde den albanske ledelse fået mere selvtillid; landets økonomi havde mindre brug for støtte, omkostningerne ved de tre på hinanden følgende brud med Albanians tre eksklusive partnere ansås for så betragtelige (det må dog understreges, at Albanien på sin side til en vis grad synes at have modvirket disse skader ved ikke at betale sin gæld til de

forhenværende beskyttere), at man ikke søgte efter en fjerde. Udenrigshandlen blev mindre politisk og ideologisk, og der gjordes forsøg på at opnå en vis balance i valget af handelspartnere. På den anden side krævede afbrydelsen af økonomisk støtte, at der på systematisk vis gjordes forsøg på at formindske handelsunderskuddet.

A. Forbindelserne med Fællesskabet

Handelen med Det europæiske Fællesskabs lande var til gavn for disse ændringer. En sådan handel eksisterede ikke i 50'erne. Kina var ikke i stand til at erstatte visse varer fra Sovjetunionen, og dette medvirkede til opsvinget. Situationen forbedredes desuden yderligere efter bruddet med Kina.

Ideologisk var Albanien holdning til Fællesskabet naturligvis absolut negativ. Det er karakteristisk at i skrivelsen af 29. juli 1978 fra Albanien arbejderpartis centralkomite og den albanske regering til de tilsvarende kinesiske myndigheder (med hvilken de to landes "skilsmisse" blev officiel) anklagede Albanien Kina for at "forsøge at støtte Fællesmarkedet og den europæiske union, som er organisationer, der blev oprettet med henblik på fortsat at holde det europæiske proletariat i kapitalistisk trældom, og for at undertrykke og udnytte de andre folkeslag". Trods dette udviklede handelsforbindelserne mellem Albanien og EØF sig rent faktisk positivt. Til betænkningen er vedføjet relevante tabeller, som giver et klart billede af Fællesskabets handel med Albanien i de senere år, både globalt og pr. medlemsland, omfanget og arten af handelen, samt viser, at balancen som oftest er positiv for Fællesskabet. (I perioden 1974-1984 var den negativ i årene 1979, 1980, 1981) [tabellerne er udeladt i denne udgave; BA]

Der bør dog skelnes mellem forskellige medlemslande. Af historiske årsager har Italien vist særlig interesse for forbindelserne med Albanien. Betydningsfulde aftaler er blevet underskrevet, og ministermøder har fundet sted. Særlig betydningsfuld var beslutningen om oprettelsen af en færgeforbindelse mellem

Triest og Durres (et skib på 5.000 brt med en transportkapacitet på 30 last vogne, 200 privatbiler og 750 passagerer, med afgang hver tiende dag). Af EØF-medlemslandene er Italien nu Albanien vigtigste handelspartner og på verdensplan er det nummer to efter Jugoslavien.

Grækenlands forhold til Albanien er af en særlig karakter. Først i maj 1971, under det græske diktatur, oprettedes diplomatiske forbindelser. Rent juridisk er landene imidlertid stadig i krigstilstand. Spørgsmålet om grækerne i Nordpirus står stadig åbent. Alligevel er en række aftaler blevet indgået, samhandelen er vokset i betydelig grad, det nationale græske flyselskab har flyveforbindelser til Tirana, landevejsforbindelsen mellem de to lande er forbedret, men kun yderst lidt trafikeret (fra 1. januar 1985 blev grænseovergangen ved Kakavia genåbnet), og Albanien sælger elektricitet til Grækenland. En for nylig indgået aftale forudsiger færgeforbindelse mellem Korfu og Sarande.

Et andet fællesskabsland med betydelige handelsforbindelser til Albanien, er Den tyske Forbundsrepublik, til trods for at de diplomatiske forbindelser ikke er genoptaget, fordi Albanien altid har krævet krigsskadeerstatning.

Handelsforbindelserne mellem Det forenede Kongerige og Albanien er derimod ganske ubetydelige. Genoprettelsen af de diplomatiske forbindelser forhindres af den tvist, der har

været mellem de to lande siden episoden i Korfustrædet. Det forenede Kongerige kræver en skadeserstatning (ca. 840.000 pund), som det blev tilkendt af den internationale domstol i Haag, for to engelske torpedojageres minesprængning i 1946, og endvidere nægter Det forenede Kongerige at tilbagelevere 2.450 kg guld, som har tilhørt den albanske nationalbank.

Rent objektivt må det anses for rimeligt og naturligt at Det europæiske Fællesskab og Albanien er handelspartnere. Fællesskabets geografiske beliggenhed, dets økonomiske muligheder og dets teknologiske udvikling gør det til en særdeles egnet handelspartner, der ikke stiller Albanien politiske betingelser.

B. Forbindelserne med Jugoslavien

Et interessant bevis på den nye albanske mentalitet på udenrigshandelsområdet er Jugoslaviens genindtræden som Albaniens vigtigste handelspartner. Det er allerede nævnt, at samhandelen var ophørt fuldstændigt efter bruddet i 1948. Skærpelsen og styrkelsen af den ideologiske strid mellem den albanske ledelse og general Titos regime udelukkede i lang tid genoptagelsen af de to landes samhandel. Efter mange års stagnering er den atter gradvist nået op på et højt niveau (ca. 130 mio US\$ i 1983).

Siden 1981 har en ny krise i Kosovo skabt alvorlig splid mellem de to lande (det er velkendt, at denne autonome jugoslaviske provins har et stort antal albanske indbyggere. Der udbrød voldsomme uroligheder i foråret 1981).

Denne situation havde også negative indvirkninger på de økonomiske forbindelser mellem Albanien og Jugoslavien. Det ser ud til at den var medvirkende til den forsinkelse, der opstod i forbindelse med konstruktionen af en 54 km jernbanelinje fra Titograd til Shkoder, der skulle forbinde de to landes jernbanenet. Albanien havde længe anmodet om denne jernbanelinje. Det har endvidere været vanskeligt for albanske lastbiler at køre gennem jugoslavisk territorium. Det er dog tydeligt, at ingen af parterne forsøger at tilspidse situationen, man ønsker ikke at ofre samhandelen på grund af politiske uoverensstemmelser. Frygten for at jugoslaverne vil vanskeliggøre Albaniens kontakt med den øvrige verden og lægge hindringer i vejen for handelsforbindelserne med andre lande, vil måske tilskynde albanerne til nærmere forbindelser med Vesteuropa.

C. Forbindelserne med Tyrkiet

På det seneste spores en vis genoplivelse af forbindelserne med Tyrkiet: gen sidige ministerbesøg, underskrivelse af en handelsaftale i 1982, som blev fornyet året efter, og en luftfartsaftale i 1984. Den påtænkte rute er dog ikke åbnet endnu.

D. Forbindelserne med USA og Kina

Et andet eksempel på, at Albaniens udenrigshandel er upolitisk er den efter albanske forhold ikke ubetydelige samhandel med USA, der beløber sig til flere mio US\$, og dette på trods af manglende diplomatiske forbindelser, som Albanien på særdeles tydelig vis konstant har understreget sin modvilje mod at oprette.

Endvidere synes det ideologiske og politiske brud med Kina ikke at have forhindret økonomiske forbindelser med dette land. I foråret 1983 besøgte en kinesisk handelsdelegation Tirana.

Siden 1978 er antallet af albanske handelspartnere mangedoblet, og valget af disse sker ikke som før kun på baggrund af politiske og ideologiske kriterier. Denne udvikling har allerede gavnet Fællesskabet og kan muligvis udnyttes bedre i fremtiden.

II. ALBANIENS EKSTERNE ØKONOMISKE FORBINDELSER - SVAGHEDER OG MULIGHEDER

Efter undersøgelsen af det mest karakteristiske ved den albanske handel, det vil sige at den indtil 1978 var vendt i kun en retning ad gangen og altid fulgte de meget pludselige vendinger, den albanske udenrigspolitik tog, er det nødvendigt at undersøge visse andre karakteristika. Der synes at eksistere visse særegenheder, som spiller en rolle for fremtidsudsigterne. Endvidere er det nyttigt at give en kortfattet oversigt over udbuddet af albanske produkter og de behov, som må dækkes via import.

1. Svagheder

At have økonomiske forbindelser med Albanien synes ikke at være så ligetil. Det er forbundet med alvorlige vanskeligheder, som lægger hindringer i vejen for udviklingen, hindringer, som de der ønsker samhandel med Albanien bør tage ad notam, hindringer som albanerne også selv må fjerne, hvis de ønsker at udvikle disse forbindelser.

A. Lovgivningsmæssige problemer

De lovgivningsmæssige rammer, inden for hvilke Albaniens eksterne økonomiske forbindelser kan udfolde sig, er særdeles ugunstige, ugunstigere end i andre lande, der har et lignende politisk og økonomisk system.

Den albanske grundlov, der i artikel 47, stk. 1, siger, at "udenrigshandelen er et statsmonopol" kundgør i artikel 28 følgende:

"Overførsel af og oprettelse af udenlandske økonomiske og kreditgivende virksomheder samt andre institutioner eller virksomheder, som oprettes sammen med borgerlige revisionistiske kapitalistiske monopoler og lande, savel som lån fra disse, er forbudt i den albanske socialistiske folkerepublik".

Hvis artiklen fortsat kommer til at gælde og gennemføres, som den står, vil den være en effektiv bremse for Albaniens samarbejde med andre lande og for landets økonomiske udvikling.

I det syvende femårsprogram (1981-1985) er der for første gang et særligt afsnit om udenrigshandelen. I 1977 oprettedes et særligt ministerium for udenrigshandel. Statsorganisationer med navne, der genspejler deres kompetenceområde, såsom AGROEKSPORT, ALBIMPORT, INDUSTRIALEKSPORT, METALIMPORT, MINERAL EKSPORT, TRANSSHQIP beskæftiger sig med forskellige grene af landets udenrigshandel. Periodiske udrensninger blandt det politiske og administrative personale har været en hindring for denne mekanismes gnidningsløse funktion. Et karakteristisk eksempel på de følger, den slags forholdsregler kan få for udenrigshandelen, er, at samtidig med udrensningen i 1975 af handelsministeren, industriministeren og formanden for statens planlægningskommission, en udrensning, der også bredte sig til andre niveauer af statsapparatet, skete der et betydeligt fald i Albaniens samhandel med de højtudviklede lande med fri økonomi.

B. Økonomiske problemer

Albanien står over for et meget enkelt, men også næsten uløseligt økonomisk problem med hensyn til de eksterne økonomiske forbindelser, og løsningen er ikke fundet endnu. Måske kan det ikke løses. For at udvikle forbindelserne må importen øges. Men betalingen for denne forudsætter en eksportforøgelse. Forøget eksport kræver imidlertid forøget produktivitet, altså flere kapitalgoder, hvilket det ikke er muligt at fremskaffe, eftersom låntagning er forbudt, og i betragtning af, at disse kapitalgoder ikke produceres i Albanien.

C. Infrastrukturproblemer

Udviklingen af Albanien internationale handel er snævert forbundet med en udvikling af transportnettet. På dette område er Albanien langt tilbage.

Vejnettet er middelmådigt og kun en tredjedel af de ca. 6.000 km af dette vejnet er asfalteret. Jernbanenet er kun ca. 400 km. Problemet med dets tilslutning til det internationale jernbanenet er særdeles vanskeligt.

Lufttransport til og fra Albanien foretages af østeuropæiske flyselskaber og det græske flyselskab. Albanien indgik for nylig en civil luftfartsaftale med Tyrkiet, men indtil nu er flyforbindelse med dette land ikke oprettet. Betingelserne disse flyselskaber pålægges er meget uøkonomiske, f.eks. må Olympic Airways, der en gang om ugen flyver fra Ioannina til Tirana, ikke overflyve den græsk-albanske grænse. For at beflyve ruten er det nødvendigt først at flyve næsten til Brindisi, og derpå foretage indflyvningen til Albanien ved Durres.

Landets vigtigste havn er Durres, som ligger 220 km fra Bari og 150 km fra Brindisi.

Den årlige havnekapacitet er på over 2 mio tons varer. Den albanske handelsflåde dækker ganske vist 30% af søtransporten til og fra landet, men består af kun 20 skibe med et displacement på i alt 56.127 tons.

Hvad angår trafik og transport er der med sikkerhed meget at tage fat på i Albanien fremover.

2. Muligheder

Mulighederne for forbedring er begrænset af faktorer, der enten ikke kan ændres, eller kun kan ændres ganske langsomt. Albanien størrelse og befolkning giver ikke håb om, at landet engang vil blive til en vigtig handelspartner for Fællesskabet. Den nuværende situation giver ingen forventning om, at de økonomiske og handelsmæssige forbindelser vil kunne udvides væsentligt i den nærmeste fremtid. Visse beslutninger og valg fra albansk side vil dog kunne give meget positive resultater.

Under alle omstændigheder er den stadige stigning i Albanien handel et opmuntrende element. Albanske kilder oplyser, at i 1960 var udenrigshandelen 6 gange større end i 1938, i 1970 13 gange, i 1975 23,5 og i 1980 35,8 gange større.

A. Eksport

Oplysningerne om eksportstrukturen er utilstrækkelige og forældede. Omkring 1968 var

strukturen ifølge albansk kilde følgende: olieprodukter 24%, mineraler 31%, fødevarerindustriprodukter 15%, landbrugsprodukter 20,5%, håndværksprodukter 1,5%. En anden albansk kilde anfører, at i 1980 var 70% af eksportprodukterne forarbejdede.

Krom er det vigtigste albanske produkt. Landet er blandt de mest betydningsfulde kromproducenter og -eksportører. Muligvis den tredjestørste producent og næststørste eksportør. Det siges, at produktionen i 1980 nåede op på 955.000 tons, og det tyder på, at 80% blev eksporteret til vestlige lande. Denne del af udenrigshandelen indbringer en stor del af den fremmede valuta (44% i 1979). Hvis produktionen skal forøges, må mineraludvindingen hele tiden foregå i endnu dybere liggende jordlag, hvilket kræver et særligt teknisk udstyr.

Endvidere er olien (som er tung) og dennes biprodukter vigtige albanske eksportprodukter (i 1979 var de de næstvigtigste). Her vil en forøgelse af produktionen dog kræve, at der erhverves moderne teknisk udstyr, samtidig med at de eksisterende installationer må gøres tidssvarende.

Også andre albanske industriprodukter er af betydning, især beklædningsgenstande. Derudover eksporteres nikkel og kobber, som er af høj kvalitet. Tomater, citrusfrugter og tobak er de vigtigste landbrugsprodukter. Salget af strøm til Jugoslavien og Grækenland er af en vis betydning (henholdsvis 392 mio kwh og 96 mio kwh i 1979).

Mulighederne for en betydelig forøgelse af eksporten af disse produkter er næppe sandsynlig inden for den nærmeste fremtid.

B. Import

Den meget begrænsede andel, forarbejdede forbrugsgoder udgør af den albanske import, er et karakteristisk element: kun 10% i 1968. De vigtigste importvarer (især fra Vesten) er jern, stål, mekanisk og teknisk udstyr af enhver art (det er allerede blevet fastslået, at de albanske mangler på dette område er særdeles store, og det er en grundlæggende forudsætning for udviklingen af landets økonomi at de bliver dækket), transportmidler, brændstoffer, kemiske produkter, byggematerialer.

Det må understreges, at Albanien i vid udstrækning forsøger at få kontant betaling i stærk valuta for sin eksport, og at afregne sin import ved hjælp af clearing.

C. Turisme

Albaniens muligheder som turistland er store og bør omtales. Landet har en mangeartet og smuk natur, arkæologiske seværdigheder, samt byer som Gjirokaster og Verati [Berat], der kan betegnes som museumsbyer, idet de har bibeholdt deres traditionelle arkitektur. Turistinfrastruktur eksisterer nærmest ikke, og det er usikkert, om de albanske myndigheder indtil nu har ønsket at fremme tilstedeværelsen af mange udlændinge i deres land.

KONKLUSION

1. De økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem Fællesskabet og Albanien er for indeværende særdeles begrænsede. For Fællesskabet har de kun perifer betydning, men for Albanien er de klart af stor vigtighed.

2. I lang tid (indtil 1978) skyldtes en stor del af den økonomiske fremgang i Albanien den hjælp, som blev givet af de tre på hinanden følgende beaktyttermagter. Denne hjælp standsede uden at blive erstattet fra anden side. Det nuværende tekniske udstyr må udskiftes. Naturligvis er yderligere investering nødvendig for bibeholdelsen af tilfredsstillende udviklingstakt.

3. Derfor, selv om der selvfølgelig rent faktisk ikke er uendelige udviklingsmuligheder for de økonomiske forbindelser med Fællesskabet, ville det dog være muligt i væsentlig grad at forbedre disse, hvis den albanske regering tog de nødvendige forholdsregler i denne retning. Fællesskabet bør opmuntre enhver tilkendegivelse af denne art.

A. Albaniens geografiske beliggenhed, politiske og diplomatiske særprægethed og Enver Hoxha's nylige død, som er medvirkende til at skabe usikkerhed om udviklingen i dette land, en udvikling, som kan have alvorlige følger for Balkan og Middelhavsområdet, er noget Fællesskabet gør ret i at tillægge større opmærksomhed.

5. Menneskerettighederne i Albanien og det græske mindretal i Nordpirus' skæbne er spørgsmål, man til enhver tid bør være opmærksom på inden for rammerne af Fællesskabets forbindelser med Albanien.

6. Udviklingen af økonomiske og handelsmæssige forbindelser med Albanien fremmes ikke af handlinger som dem, der for nylig resulterede i, at fællesskabsborgere blev dræbt af albanske grænsevagter.

Kontakt webmaster: webmaster@miqësia.dk. Du er meget velkommen til at sende informationer og forslag til hvad der skal være på siden. Send evt. bekendte et tip om *Miqësia's* hjemmeside: miqësia.dk